

Sygn. akt IV U 662/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2016 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: protokolant sądowy Sylwia Wardzała

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2016 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania J. I.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 13 czerwca 2016 roku nr (...)

w sprawie J. I.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

przy udziale zainteresowanego płatnika składek J. B. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Sklep (...)

o podstawę wymiaru składek

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 662/16

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 19 października 2016 roku

Decyzją z dnia 13 czerwca 2016 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art.18 ust. 1 , ust. 9 – 10, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 963, 1247) w związku z art. 58 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, 585) ustalił od dnia 01.03.2016 r. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe dla pracownika J. C. na poziomie połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę , tj. 925,00 zł , odpowiadającego wymiarowi czasu pracy – 1/2 etatu. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał oraz przytoczył szerokie orzecznictwo oraz szczegółowo opisał ustalony przez siebie stan faktyczny niniejszej sprawy.

Odwołanie od tej decyzji wniosła J. C. kwestionując powyższą decyzję w całości i zarzucając jej nieprawidłowe, tj. niezgodne ze stanem faktycznym i przepisami prawa ustalenie wysokości składki na ubezpieczenie społeczne oparte tylko i wyłącznie na domysłach i przypuszczeniach. W związku z powyższym odwołująca wniosła o uwzględnienie odwołania i przyznanie jej zasiłku obliczanego na podstawie całego etatu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując jednocześnie zaskarżoną decyzję. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, iż nie kwestionuje faktu wykonywania przez ubezpieczoną pracy na rzecz płatnika składek, jednakże wątpliwości budzi nagła zmiana wymiaru czasu pracy na dwa dni przed pojawieniem się u odwołującej niezdolności do pracy, jak też urlopowanie u drugiego pracodawcy, tak aby prawdopodobnie wykazać, że praca była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy, przed pojawieniem się niezdolności do pracy. W opinii Zakładu, odwołująca faktycznie przez 2 dni nie świadczyła pracy w wymiarze pełnego etatu, a działania podjęte przez ubezpieczoną i płatnika składek w zakresie zmiany wymiaru czasu pracy i wynagrodzenia miały charakter pozorny. Organ rentowy podniósł, iż takie działanie jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a w szczególności z zasadą solidaryzmu ubezpieczonych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

W okresie od 1 października 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. ubezpieczona była zgłoszona przez płatnika J. B. do ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania umowy zlecenia. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowiła wówczas kwota 300 zł miesięcznie.

Odwołująca J. C. została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych przez płatnika składek J. B. od dnia 01.01.2016 r. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w wymiarze 1/2 etatu na stanowisku sprzedawcy za wynagrodzeniem w wysokości 925 zł.

W dniu 2 stycznia przeprowadzono w stosunku do odwołującej instruktaż ogólny w zakresie BHP oraz instruktaż stanowiskowy, którym J. C. została dopuszczona do wykonywania pracy na stanowisku sprzedawcy.

Od dnia 01.03.2016 r. doszło do zmiany czasu pracy na pełny etat i w związku z tym podwyższono wynagrodzenie do kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, tj. do kwoty 1850 zł.

Pracę u płatnika składek J. B. odwołująca wykonywała w godzinach od 14 do 18 w okresie do 29.02.2016 r., a od dnia 01.03.2016 r. do dnia 02.03.2016 r. w godzinach od 10 do 18, przy czym w okresie od dnia 29.02.2016 do dnia 02.03.2016 r. wyżej wymieniona korzystała z urlopu wypoczynkowego udzielonego jej przez drugiego pracodawcę – D. S..

Od dnia 18.01.2016 r. ubezpieczona została zgłoszona przez płatnika składek D. S. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na czas określony w wymiarze 1/2 etatu na stanowisku pracownika biurowego za wynagrodzeniem w kwocie 925 zł. Od dnia 1 lutego 2016 r. odwołująca świadczyła pracę na podstawie umowy o pracę na czas określony, zawartej na okres od 01.02.2016 r. do 31.01.2017 r. W niniejszej umowie określono wymiar czasu pracy równy 1/2 etatu, natomiast wynagrodzenie w wysokości 1000 zł brutto. Pracę u powyżej wskazanego płatnika składek J. C. świadczyła w godzinach od 8 do 12.

Od dnia 3 marca 2016 r. odwołująca przebywa na zwolnieniu lekarskim związanym z ciążą. W trakcie nieobecności w pracy u płatnika składek J. B., odwołującą J. C. zastępują dwie nowozatrudnione osoby na podstawie umowy zlecenia z wynagrodzeniem po 250 zł brutto.

Pismami z dnia 10 maja 2016 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. poinformował odwołującą oraz płatnika składek – J. B. o wszczęciu postępowania administracyjnego wobec J. C. w sprawie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy o pracę od 1 stycznia 2016 r. Ponadto organ rentowy wezwał płatnika składek do przedłożenia pełnej zgromadzonej dokumentacji dotyczącej zatrudnionego pracownika.

ZUS zawiadomił także odwołującą i płatnika składek – D. S. ,iż wszczęto postępowanie w sprawie podlegania ubezpieczeniom społecznym przez odwołującą z tytułu wykonywania umowy o pracę od 18 stycznia 2016 r. Organ rentowy również zobowiązał D. S. do przedłożenia całości dostępnej dokumentacji dotyczącej ubezpieczonej.

Dowód: akta ZUS (decyzja z dnia 13.06.2016 r., pismo z dnia 19.05.2016 r., umowa o pracę z dnia 31.12.2015 r., aneks do umowy o pracę z dnia 29.02.2016 r., karta szkolenia wstępnego w dziedzinie BHP, listy obecności, pismo z dnia 20.05.2016 r., pismo z dnia 18.05.2016 r., umowa o pracę na czas określony z dnia 18.01.2016 r. umowa o pracę na czas określony z dnia 01.02.2016 r. pisma z dnia 10.05.2016 r.).

Pismem z dnia 12 sierpnia 2016 r. , odwołująca uzupełniła odwołanie z dnia 26 czerwca 2016 r. Wskazała, że pracując u D. S. ma z nim zawarte porozumienie odnośnie elastycznego czasu pracy, bez ścisłego przestrzegania godzin pracy, a to ze względu na to , iż część pracy wykonuje w domu. Podawała również , że twierdzenie , iż przez 2 dni nie świadczyła pracy w wymiarze pełnego etatu oraz , że działania podjęte przez nią i jej pracodawcę J. B. są pozorne , mające umożliwić pobieranie wyższego zasiłku, jest oszczędzaniem i pomówieniem. Stwierdziła , iż wszystkie ustalenia ZUS oparte są wyłącznie na przypuszczeniach i domysłach i w związku z tym nie mogą być traktowane jako niepodważalne dowody.

Dowód: pismo z dnia 12.08.2016 r. – k. 9.

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił wyłącznie w oparciu o dowody z dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w toku wszczętego postępowania wyjaśniającego. W przedmiotowej sprawie odwołująca nie wykazała żadnej inicjatywy dowodowej, gdyż nie wnioskuje o przeprowadzenie jakichkolwiek dowodów. Ponadto w związku z jej nieusprawiedliwionym niestawiennictwem, prawidłowo wezwanej z pouczeniem o skutkach niestawiennictwa, Sąd postanowił pominąć dowód z zeznań odwołującej się.

Sąd pozytywnie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołanie od decyzji (...) Oddział w T. z dnia 13 czerwca 2016 r., w świetle ustalonego stanu faktycznego i obowiązujących przepisów prawa, nie zasługiwało na uwzględnienie.

Należy stwierdzić, biorąc za podstawę art. 6 ust. pkt 1 w zw. z art. 13 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 963, 1247), iż obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wypadkowemu i chorobowemu, podlegają pracownicy od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku , przy założeniu, że umowa o pracę była faktycznie wykonywana, a nie została zawarta dla pozorów.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12.

W myśl art. 20 ust. 1 powołanej ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

2. Przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe nie stosuje się ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1.

3. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe osób, które ubezpieczeniu chorobowemu podlegają dobrowolnie, nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 10.

4. Prezes Zakładu ogłasza kwotę 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, w formie komunikatu, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w terminie 7 dni kalendarzowych od dnia

ogłoszenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w trybie określonym w art. 19 ust. 10, kwoty prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia.

Stosownie do treści art. 58 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, 585): nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego.

W wyroku z dnia 17 stycznia 2014 r., sygn. akt: III AUa 547/13, Sąd Apelacyjny w Łodzi stwierdził, że „ choć przepisy prawa ubezpieczeń społecznych w swojej warstwie literalnej odnoszą wysokość składek do wypłacanego wynagrodzenia, to w rzeczywistości odwołują się do takiego przełożenia pracy i uzyskanego za nią wynagrodzenia na składkę, która pozostaje w harmonii z poczuciem sprawiedliwości z korzystania ze świadczeń z ubezpieczenia, udzielonych z zasobów ogólnospołecznych. Dlatego też ustalenie zbyt wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach uznane za nieważne, jako dokonane z naruszeniem zasad współzycia społecznego, polegającym na świadomym osiąganiu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu”.

W myśl wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 1 lipca 2014 r., sygn. akt: III AUa 131/14: „ fakt, że cel zawarcia umowy o pracę w postaci osiągnięcia świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie jest sprzeczny z ustawą, nie może jednak oznaczać akceptacji dla nagannych i nieobjętych społecznie zachowań korzystania ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych”.

Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie sprowadzała się do przesądzenia zasadności zaskarżonej decyzji, którą organ rentowy ustalił dla odwołującej od dnia 01.03.2016 r. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe na poziomie połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę tj. 925 zł odpowiadającego wymiarowi czasu pracy – 1/2 etatu.

W toku postępowania wyjaśniającego wszczętego w związku z roszczeniem J. C. o wypłatę zasiłku chorobowego Zakład podjął czynności zmierzające do ustalenia czy odwołująca świadczyła pracę a w efekcie czy podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia u płatnika składek J. B. Sklep (...) w T..

Zatem rozstrzygnięcie spornej kwestii w niniejszej sprawie wymagało dokonania oceny czy istotnie odwołująca się od dnia 01.03.2016 r. realizowała obowiązki pracownicze zgodnie z aneksem z dnia 29.02.2016 r. do umowy o pracę z dnia 31.12.2015 r. na podstawie, którego strony ustaliły zmianę etatu na pełny etat i zmianę wynagrodzenia na 1850 zł brutto, przy pozostawieniu bez zmian pozostałych warunków umowy. W pierwszej kolejności należy podkreślić, iż już sama treść zawartego aneksu przemawia za trafnością i prawidłowością stanowiska organu rentowego, które legło u podstaw wydania zaskarżonej decyzji. Nieracjonalnym bowiem z punktu widzenia pracodawcy jest zwiększanie wymiaru zatrudnienia i wynagrodzenia przy pozostawieniu pozostałych warunków (zakresu obowiązków) bez zmian. Szczególnie istotna dla rozstrzygnięcia sprawy jest okoliczność, że do podpisania takiej treści aneksu doszło na dwa dni przed niezdolnością odwołującej do pracy oraz fakt, iż na ten okres odwołująca skorzystała z urlopu wypoczynkowego u drugiego pracodawcy.

W ocenie Sądu działania podjęte przez ubezpieczoną i płatnika składek J. B. w zakresie zmiany wymiaru czasu pracy i wynagrodzenia , miały charakter pozorny i miały umożliwić ubezpieczonej, wyłącznie uzyskanie prawa do wypłaty zasiłków z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w wysokości niewspółmiernej do faktycznych obowiązków pracowniczych i wynagrodzenia , czyli obliczonych od podstawy pełnego etatu, a nie jak w przedmiotowej sprawie od 1/2 etatu.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem organu rentowego, iż ustalenie w umowie o pracę wygórowanego w danych okolicznościach faktycznych wynagrodzenia za pracę zmierzało do świadomego osiągania korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu. Działanie takie należy uznać za nieważne i jednocześnie za naruszające zasady współzycia społecznego.

Wskazać również należy, że brak podstaw do kwestionowania faktu wykonywania przez ubezpieczoną J. C. pracy na rzecz płatnika składek J. B. w dotychczasowym wymiarze czasu pracy czyli 1/2 etatu. Jednakże nagła zmiana wymiaru czasu pracy tuż przed wystąpieniem niezdolności do pracy, jak również wykorzystanie urlopu u drugiego pracodawcy, świadczą wyłącznie o podjęciu pozorowanych czynności zmierzających do wykazania, że praca była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy. Nieracjonalne bowiem jest ustalanie harmonogramów pracy w ten sposób, aby godziny pracy pokrywały się wzajemnie. Ponadto bardzo istotny jest fakt, iż ubezpieczona nie mogła ciągle przebywać na urlopie u D. S., tak by u płatnika składek J. B. świadczyć pracę w pełnym wymiarze godzin. Za trafnością tego stanowiska przemawia i to, że w czasie nieobecności w pracy J. C. w związku z przebywaniem na zwolnieniu lekarskim związanym z ciężką chorobą wystarczającym było by zastąpiły ją dwie nowo zatrudnione osoby na podstawie umowy zlecenia z wynagrodzeniem po 250 zł.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie ma zatem wątpliwości, iż zmieniając warunki umowy o pracę, strony nie miały zamiaru faktycznie wywołać skutków prawnych wynikających z treści podpisanej umowy. Wniosek taki wynika z analizy wszystkich okoliczności sprawy, ocenionych przez Sąd w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego. Przesłanki nawiązania pracowniczego stosunku ubezpieczenia społecznego nie stanowi bowiem samo zawarcie umowy o pracę, lecz zatrudnienie rozumiane jako wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy.

Należy także zwrócić uwagę, że ciężar dowodów w przedmiotowej sprawie spoczywał na odwołującej. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych inicjowane jest odwołaniem, które zastępuje pozew. Przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy winna znaleźć zastosowanie zasada wyrażona w art. 232 zdanie pierwsze kpc zgodnie, z którą ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. W przypadku gdy jedna ze stron nie czyni zadość wskazanemu wyżej obowiązkowi musi się liczyć z niekorzystnymi dla niej następstwami procesowymi w postaci uznania wysuwanych przez nią twierdzeń za nieudowodnione a w konsekwencji z przegraniem procesu. Przenosząc powyższą regułę na grunt niniejszej sprawy, należy przyjąć iż odwołująca skarżąc decyzję ZUS, zaprzeczając twierdzeniom organu rentowego, który na podstawie przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego dokonał niekorzystnych dla niej ustaleń, winna była w postępowaniu przed Sądem podważyć trafność poczynionych ustaleń organu rentowego oraz wskazać na dowody potwierdzające jej stanowisko. Zatem na etapie postępowania sądowno-odwoławczego ta strona ma udowodnić, że wskazane przez nią w odwołaniu okoliczności faktyczne miały miejsce. Powyższa reguła oznacza także że brak inicjatywy dowodowej strony odwołującej się lub niedostateczne wykazanie zasadności jej stanowiska co do zasady skutkować będzie oddaleniem odwołania. Tymczasem odwołująca skarżąc decyzję takich okoliczności i dowodów nie przedstawiła, nie stawiała się także na wezwanie Sądu celem przesłuchania jej w charakterze strony postępowania. Nie było więc rzeczą Sądu przeprowadzenie postępowania z urzędu albowiem czynności z urzędu mogą być realizowane w ramach kontradiktoryjnego procesu tylko wyjątkowo i to w taki sposób by nie uchybić zasady bezstronności.

Odnosząc się ponadto do twierdzeń odwołującej, zawartych w piśmie z dnia 12 sierpnia 2016 r., jakoby „pracując u pana D. S. mam z nim porozumienie odnośnie elastycznego czasu pracy, bez ścisłego przestrzegania godzin pracy, ponieważ część pracy, tzw. „papierkowej” wykonywałam w domu”, należy wskazać na art. 22 § 1 kp (Dz. U. z 2016 r., poz. 1053). W ujęciu tej normy stosunek pracy to relacja prawna łącząca pracodawcę i pracownika, na której treść składają się wzajemne prawa i obowiązki. Zasadniczym elementem konstrukcyjnym stosunku pracy jest zobowiązanie pracownika do wykonywania pracy pod kierownictwem pracodawcy w czasie i miejscu przez niego wyznaczonym za wynagrodzeniem.

Reasumując, mając na uwadze art. 58 § 2 k.c. należy wskazać w oparciu o ustalony w sprawie stan faktyczny, że działania pojęte przez odwołującą i płatnika składek miały na celu wykorzystanie obowiązujących przepisów w sposób sprzeczny z celem w jakim te przepisy zostały ustanowione, a ponadto były niezgodne z zasadami współżycia społecznego. Nie można bowiem stwierdzić, iż zwiększenie wymiaru czasu pracy, udanie się na urlop, czy wreszcie wystąpienie niezdolności do pracy miały przypadkowy charakter i pojawiły się niezależnie od siebie. Trzeba także zaznaczyć, iż przedłożoną przez strony dokumentację (listy obecności, listy płac, kilka faktur i paragonów)

zgromadzoną w aktach rentowych należy traktować wyłącznie jako próbę uwiarygodnienia na zewnątrz pozornych oświadczeń woli.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.